

In Jezus lijdt elke religieuze Israëlverheffing schipbreuk

Steven Paas

Waarover bezorgd?

Er is reden voor zorg over het (mis)verstaan van de plaats van Israël en de plaats van Jezus Christus in Gods geopenbaarde heilsplan. Een recente EO-enquête stelt vast dat acht op de tien Nederlanders Jezus niet meer relevant vinden (<https://dit.eo.nl/artikel/jezus-2033-onderzoek-eo>). Daarbij komt dat veel christenen zich meer lijken te laten inspireren door Israël dan door de Heiland van de wereld. Na de verschrikking van de Holocaust en de beschamende voorgeschiedenis ervan is met name in Westerse kerken, ook in Nederland, de stroming krachtiger geworden, die een uitzonderlijke religieuze positie en toekomst wil toekennen aan het moderne Israël of het Joodse volk. Gemakshalve duiden we die stroming aan met de term ‘Israëlisme’. Het is een verzamelnaam voor allerlei vormen van verheffing of verbijzondering van Israël of het Joodse volk. Dit verschijnsel heeft allerlei aspecten, die elkaar overlappen, bijvoorbeeld het zogenaamde ‘christenzionisme’, ‘post-chiliasme’, ‘pré-chiliasme’, ‘dispensationalisme’ of ‘bedelingenleer’ en ‘twee-wegen-leer’. In de volgende publicaties leg ik uit wat de termen betekenen: *Israëlvisies in beweging*, Brevier 2014 (<https://www.brevieruitgeverij.nl/boeken/9789491583353/israelvisies-beweging.html>) en *Christian Zionism Examined* (Wipf & Stock 2020, <https://wipfandstock.com/9781725254541/christian-zionism-examined-second-edition/>) en in dit samenvattende artikel ‘Het idoliseren van Israël schaadt Joden en

Christenen', <https://www.linkedin.com/pulse/idoliseren-van-isra%C3%ABl-schaadt-joden-en-christenen-steven-paas-2e/>

Daaruit blijkt dat mijn verweer tegen het Israëliisme is ingegeven door theologische en geestelijke bezwaren; en dus nadrukkelijk niet door sentimenten of vormen van 'anti-Israëliisme' en 'anti-Judaïsme' die gericht zijn tegen het bestaansrecht van de staat Israël of het Joodse volk.

Hamas en het christelijke 'Israëliisme'

Ik voelde mij uitgedaagd om die bezwaren opnieuw te formuleren vanwege de wrede aanval van Hamas-terroristen op 7 oktober 2023 en het ingrijpende militaire geweld in Gaza dat daarop volgde. In een artikel in *Cvandaag* (<https://cvandaag.nl/98483-hamas-terreur-en-eenzijdige-isralverheffing-onder-christenen>) betoogde ik dat het militair-ideologische conflict het extra belangrijk maakt om in te zien dat het religieus verbijzonderen van modern Israël op grond van Bijbelse profetie onhoudbaar is. Dan zou men namelijk niet alleen een uitzonderlijke heil-positie voor Israël moet doortrekken naar het heden maar ook een uitzonderlijke oordeel-positie. Zo'n theorie zou het ergste anti-Joodse geweld in de geschiedenis rechtvaardigen als uitkomst van wat de profeten nu eenmaal voorzegen.

Uit felle reacties op bijvoorbeeld de LinkedIn- en *Cvandaag* versies van mijn artikel 'Hamas en het christelijke 'Israëliisme'' (<https://www.linkedin.com/pulse/hamas-en-het-christelijke-isra%25C3%25ABlisme-steven-paas-steven-paas/?trackingId=PHFW86xg%2BWTj%2FodC88dYbQ%3D%3D>) blijkt dat het geweld in Israël-Palestina de Israëlvisies van veel christenen verder heeft gepolariseerd in scherpe tegenstellingen. Daarnaast heeft het gedrag van Hamas en Israël ook de verwarring doen toenemen. Dat vraagt om duiding van de plaats van Israël en de plaats van Christus. In de pogingen daartoe laten we graag doorklinken dat onze sympathie uitgaat naar slachtoffers en nabestaanden aan beide zijden van het conflict. Aansluitend op mijn theologische en emotionele betrokkenheid ben ik er echter van overtuigd dat de beweging van het Israëliisme niet bijdraagt tot een oplossing van het conflict. De oorzaak is dat zij tekortdoet aan de erkenning van Gods missie aan het adres van alle volken en aan de centrale positie van Christus daarin.

Hoe lees ik de Bijbel?

Naar mijn inzicht focussen het Oude en het Nieuwe Testament in hun onderlinge samenhang niet primair op Israël maar op Christus en op Gods schepping, de wereld, de kosmos. Gods handelen met oudtestamenteel Israël diende als demonstratie of voorafschaduwning van het universele doel van dat handelen. In de oudtestamentele openbaring doelt God daarmee op de lichamelijke komst en het werk van Jezus Christus, de Heiland van de wereld, en op de gemeente of kerk waarin God Zijn kinderen uit de wereld bijeenbrengt. Aan de betekenis van de oudtestamentele profetieën wordt geen recht gedaan door een 'letterlijk' lezen

van losse Bijbelverzen geïsoleerd van het verband van de hele Schrift. Naar mijn inzicht vormen een nationaal herstel van Israël en een bijzondere heilsfunctie van het Joodse volk in de eindtijd daarom niet de kern of het doel van Gods geopenbaarde plan.

In de persoon en het werk van Christus ontvangt de naam 'Israël' in het Nieuwe Testament een bredere vulling. In Christus blijkt dat de functionele roeping van Israël is doorgetrokken naar de wereld. Christus is het centrum van de Schrift en dat bevestigt de universele gerichtheid van Gods hele openbaring. Door de profetieën van Gods genade en Zijn oordelen met betrekking tot oudtestamenteel Israël te vervullen, heeft Christus ze hun diepste betekenis gegeven en heeft Hij hun geldigheid bevestigd voor alle volken zonder onderscheid. In Hem worden alle mensen van alle volken geroepen om te ontkomen aan Gods oordeel, en om in geloof zich over te geven aan Christus. Uit die volken verzamelt Hij tot Zijn wederkomst het ene specifieke volk van Hem, de gemeenschap van alle mensen van alle tijden en plaatsen, die in Hem geloven, Hem liefhebben, en dus in Hem zijn. Dit bijzondere volk van Hem wordt niet gedefinieerd door DNA, door vleselijke afstamming of bepaalde religieuze gewoontes, maar behoort Hem toe uit genade, en is nageslacht van Abraham op grond van geloof in Jezus en in vertrouwen op Gods belofte.

Israëlisme stuit op bezwaren

In mijn verstaan van het Bijbelse perspectief komt het Joodse volk niets te kort, maar ontvangt het evenals alle volken Gods genadige en liefdevolle aanbod van verlossing en vernieuwing en tegelijk ook de voorzegging van Zijn oordelen bij blijvende ongehoorzaamheid. Samen met anderen verzet ik me ertegen dat doordenking van de betekenis van Christus voor de vervulling van de beloften en dus voor het lezen van het Oude en Nieuwe Testament op karikaturale wijze wordt weggezet als 'vervanging' of als een 'anti-Israëlisme' dat leidt tot antisemitisme of in één adem ermee wordt genoemd. Wij verzetten ons ook tegen het door veel evangelische christenen aangehangen kustmatige schema van 'bedelingen', eindigend in een millennium (1000 jaar) of een uitzonderlijke heilstijd waardoor er sprake zou zijn van het parallel bestaan van twee 'volken van God', waarbij etnisch Israël verondersteld wordt een eigenstandige geestelijke rol te spelen, voorafgaand aan of zelfs na de wederkomst van Christus. Tevens vind ik geen Bijbelse grond voor de bij veel reformatische christenen populaire gedachte dat etnisch Israël zich in de eindtijd massaal of nationaal tot Christus zou bekeren om vervolgens middel te zijn tot een uitzonderlijke bloeitijd voor de Kerk. Tenslotte wil ik benadrukken dat kerk, theologie en geloof staan of vallen met hun verbonden-zijn aan Jezus Christus. Met alle respect voor de staat Israël en het Joodse volk moet helaas worden erkend dat het Joodse geloof ofwel het Judaïsme Jezus principieel verwerpt als de door de profeten voorzegde Christus (Messias).

Daarom kunnen we niet meegaan met de opvatting dat er tussen beide godsdiensten sprake is van theologische en geestelijke verbondenheid of verwantschap.

Genoemde opvattingen hebben onder christenen helaas geleid tot het toenemend gangbaar worden van eenzijdige religieuze Israëlverheffing, niet zelden leidend tot het idoliseren van of het dwepen met Israël. Soms wordt zelfs gesuggereerd dat het christelijke geloof pas echt is als het wordt beleden binnen het raamwerk van een Israëlistische theologische visie. Ik kan niet anders dan dit door veel christenen aangehangen Israëlisme afwijzen omdat het de geloofwaardigheid van het christelijke geloof onder druk zet. Het is daarom schadelijk, niet alleen voor Joden en Christenen, maar voor allen. Want de Blijde Boodschap van Christus is universeel en heeft geen etnische voorkeuren. Daarbij is het belangrijk te waarschuwen voor de historische realiteit dat behalve verwarring over wie de centrale plaats toekomt in kerk, geloof en theologie er een bijkomend gevaar schuilt in eenzijdige Israëlverheffing of Israëlliefde ofwel filosemitisme: Door wisselende politieke en sociale omstandigheden kan filosemitisme namelijk omslaan in Jodenhaat. Mede vanwege dat gevaar en met name vanwege Gods trouwblijvende liefdevolle aanbod van genade en vernieuwing aan Jood en niet-Jood verzet ik mij tegelijk tegen elke vorm van antisemitisme.

Wat is het doel?

Ik zou christenen willen dringend willen vragen om vanuit het lezen van de samenhangende verbanden in de Bijbel en vanuit de theologie te reageren op de diversiteit van meningen op dit terrein, om zo een effectief tegenwicht te bieden aan het Israëlisme. Het gaat daarbij vooral om het voorkomen of herstellen van de schade die dat verschijnsel naar mijn mening aanricht in kerk, theologie en persoonlijk geloof. Het is mijn wens dat gelovigen die mede door de propaganda rond de steeds weer aanzwellende geweldspiraal in Israël-Palestina in de knoop zitten met hun Israëlvisie gaan inzien dat het Oude Testament met de daarin geprofeteerde erfenis van tempel, stad en land moet worden begrepen vanuit het in het Nieuwe Testament geopenbaarde centrum van de hele Schrift, namelijk Jezus Christus. Die profetie wordt voor alle volken vervuld in Hem en Zijn gemeente en uiteindelijk in de voleinding bij Zijn wederkomst. Door op de centrale en alles overstijgende betekenis van Jezus te wijzen, wil ik bijdragen om de Bijbel vruchtbaar te lezen en daarmee een geloofwaardiger alternatief bieden voor het Israëlisme.

Politieke consequentie

Ik besef dat deze theologische stellingname gevolgen heeft voor de volkenrechtelijke situatie. Om de oorzaak scherp in het vizier te houden mijd ik

echter zoveel mogelijk het politieke debat. Maar waar nodig mag niet gezwegen worden over de schadelijke politieke consequenties van het Israëliisme. Immers, het Israëliisme loopt niet alleen vast op het vleesgeworden Woord (*Johannes 1:14*) maar het ‘verhindert ook de gelding van het volkenrecht’. Eenzijdige religieuze Israëlverheffing en onrecht spelen de geweldspiraal in het Midden-Oosten in de kaart. Voor alle partijen geldt de waarschuwing van Jezus: ‘allen die naar het zwaard grijpen, zullen door het zwaard omkomen’ (*Mattheüs 26:52*).

Dr. Steven Paas bestudeert Israëlvissies en is actief op de terreinen van kerkgeschiedenis, missiologie, en de lexicografie van het Chichewa, een veel gesproken taal in centraal Afrika.